

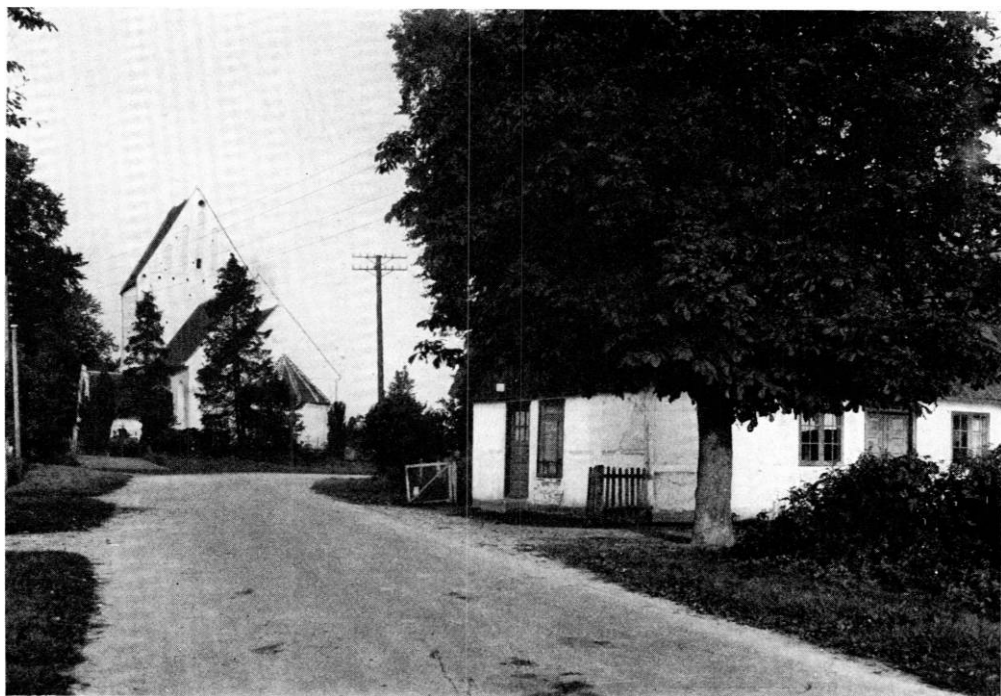

Fig. 1. Utterslev. Kirken, set fra sydøst.

Aa. RI. 1941

UTTERSLEV KIRKE

LAALANDS NØRRE HERRED

Kirken, om hvis historie i middelalderen intet er oplyst, udover at kronen allerede havde kaldsretten før reformationen¹, forblev også efter denne i kronens besiddelse², indtil den i 1690 ved gavebrev overgik til Helmuth Otto v. Winterfeld³, indehaver af det af ham 1673 stiftede baroni Vintersborg, hvis hovedsæde af samme navn, det tidligere Utterslevgaard, lå i sognet (sammenlign altersølv, s. 539). Efter baroniets afløsning i 1801 blev kirken formodentlig sammen med hovedsædet afhændet til grev C. H. A. Hardenberg-Reventlow, men indlemmedes modsat dette i grevskabet Hardenberg, under hvilket den horte⁴, indtil den overgik til selveje 1. juli 1921.

Kirken ligger omtrent midt i byens ret spredte bebyggelse. Umiddelbart syd for kirken lå den smukke, gamle præstegård, der brændte i 1950. Den sidst i 1920 udvidede kirkegård er på alle sider hegnet af et jerngitter. Eiler Rud skal i 1618 have ladet opsætte en ringmur med brændte sten⁵, men 1719 fandtes ved sydsiden 10 favne gammel gærde »hvor i forrige tider har stået en mur« (syn), og 1780 nedfaldt yderligere 17 alen af sydmuren⁶. 1820—25 blev ringmuren repareret med kløvede sten, og dette kampestensgærde stod, indtil stenene blev solgt i 1880'erne.

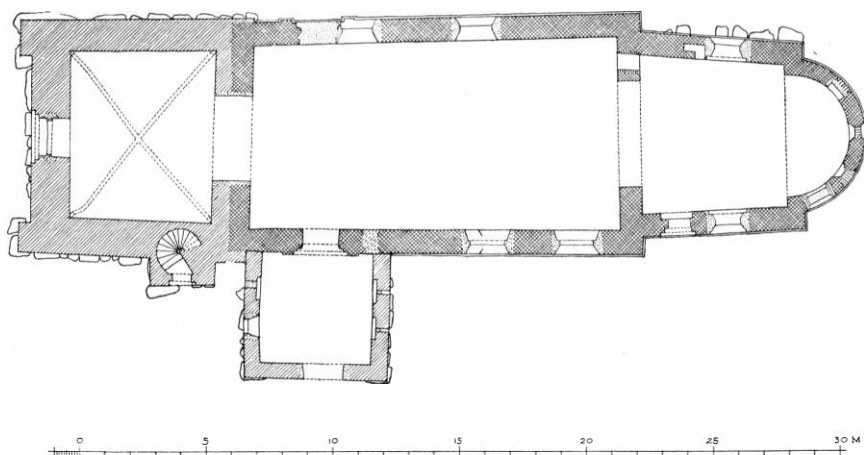

Fig. 2. Utterslev. Plan. 1:300. Målt af Jens Sidenius 1942.

Kirken består af romansk apsis, kor og skib samt gotisk våbenhus og tårn, alt af munkesten i munkeforbandt. 1790 vises et *†nordre våbenhus* (fig. 14).

Den romanske kirke har cementpudset sokkel med partier af kløvet granit, som er indsat ved en reparation. 1808 klagedes over, at grunden var sunken fra muren, så en hovedreparation var nødvendig (syn). Murværket derover er af munkesten, 28—30 x 13—13½ x 8½—9 cm, i uregelmæssigt munkeforbandt med skæv rygfulge. Endnu da våbenhuset blev opført, stod muren ukalket.

Apsis har haft tre romanske vinduer med løberskifte omkring stikket. Umiddelbart derover ligger et skævt savskifte og, efter et almindeligt skifte, en række bindere med profileret forkant og ca. 57 cm indbyrdes afstand (fig. 3). De har sikkert dannet konsoller for en buefrise, der nu er forsvundet, men hvis spor er vist på en tegning fra 1876, da apsidens var lidt højere end nu og dækket med bly.

Koret har på sydsiden en temmelig stor, rundbuet præstedør med tredobbelte false. Omkring stikket ligger et løberskifte. Indvendig har døren vandret stik med tre udkragninger. Ved siden af præstedøren skærer et rundbuet, smiget empirevindue op i den svagt fremspringende buefrise, der har kvadratiske binderkonsoller med vandret rillet forside (fig. 4). Gesimsen derover består af et savskifte under et udraget rulskifte med rundet underkant og en hulkehl af løbere, hvoraf hver tredje sten har et fremspringende, nu stærkt forvitret mandehoved. Korets nordside har samme gesims som sydsiden, men i stedet for buefrisen en frise af spærstillede rundstave (fig. 5). På korets østgavl går langmurens savskifte og karnis et stykke ind på murfladen, hvor de forløber. Derover er største delen af gavltrekanthen muret med stående siksak; den øverste top og taglinierne er omsat.

Fig. 3. Utterslev. Ydre, set fra sydøst,

Aa. RI. 1941

Skibets østgavl har over korets tagryg et stykke tandskifte og under gavltoppen en vasselignende skulptur (af kridt?). På skibets sydside ses rester af to romanske vinduer med omløbende savskifter med meget skæve tænder, der begyndende fra vederlaget på begge sider vender eggen opad og mødes i toppen i en lille, lige tand. Udenom savskiftet ligger et løberskifte. Sydportalen er stadig i brug og står i et regelmæssigt portalfremspring, der foroven afsluttes med en skråkant. Portalen er rundbuet og har tre false: en retkant mellem to kvartstave, den inderste er i buen borthugget for en moderne dørfløj. Indvendig er portalen rundbuet, en stor dørstabel sidder tilbage i vestsiden. Sydsidens gesims består af et tandskifte under et savskifte og sugfjæl.

Skibets nordside har ingen romanske vinduer bevaret. Den tilmurede, ret brede portal sidder i et lille fremspring, som er ødelagt af et moderne vindue, og hvis overdel er borthugget. Portalens yderste fals har halvtstens stik med et omløbende skifte af krumme løbere. Usymmetrisk i bueunderkanten findes to hulkehlede indhak. Mellemfalsen har hjørnebladsformede vederlagssten mellem retkantede false og kvartrunde sten i buen, i den tredje fals er forholdet det omvendte og med overgangssten med hulkehlet hjørne. Portalfremspringets øvre del er senere forhugget. På indersiden ses døren som en trykket rundbue. Nordsidens gesims består kun af et svagt fremspringende tandsnit, hvis tænder

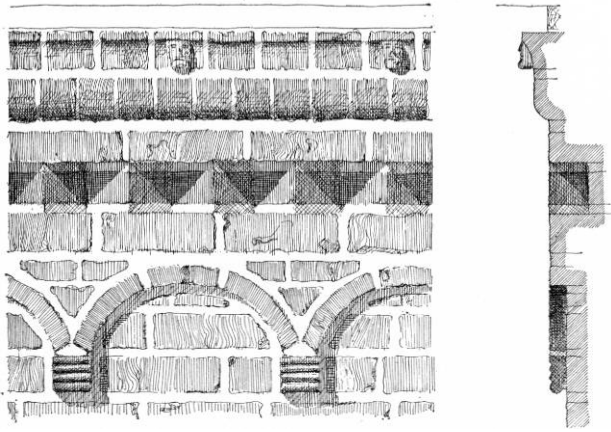

Fig. 4. Utterslev. Gesims på korets sydside. 1:5. Målt af Jens Sidenius 1942 (s. 533).

har afrundet underkant og synes at være svagt trapezformede. Ved østhjørnet findes rester af en gavlkonsol, dannet af et antal afrundede udkragninger.

Skibets vestgavl er vistnok nedrevet inden tårnets opførelse.

I *det indre* ses apsidens halvkuppelhvælv at være ret brøstfældigt, og apsisbuen er holdt sammen af jernankre. Af østvinduerne står det søndre urørt som blænding, det midterste er fornedet ødelagt af en indhugget niche, det nordre er lavet til vægskab. Den brede korbue har tilbagetrasket vederlagsprofil af en afrunding under en stejl hulkehl (fig. 6).

Ændringer og tilføjelser. *Våbenhuset* er i gotisk tid opført af munkesten på kampestenssyld og har en lille udkragning som gesims. Døren i sydgavlen er moderne udvidet. I rejsehøjde har gavlen et to skifter højt savskifte, derover ni smalle, rektangulære blændinger, hvoraf de tre midterste er højest og den midterste bredest. Øverst to rektangulære blændinger over en lille stump savskifte. Gavlen har 11 kamtakker. Indvendig små, fladbuede spareblændinger med en lille, nu tilmuret glug. På den sydvestres plads et moderne vindue. Ved langvæggene to træbænke, der måske dækker over murede bænke.

Tårnet er fra sengotisk tid og lidt bredere end skibet. Det er bygget af munkesten på kampestenssyld af moderat størrelse. Muren mellem skib og tårn er ikke i forbandt med nogen af de to bygningsdele. Den er for tyk til at være skibets romanske vestgavl, men gavlen er måske omsat eller skalmuret inden tårnets opførelse. Tårnet har på vestsiden oprindelige hjørnepiller og et stort, spidsbuet, mangefalset vindue. Tårnrummet åbner sig mod skibet med en spidsbuet, nu glatpudset tårnbue, som måske er udvidet og forhøjet. Hvælvet er oprindeligt og har ingen vægbuer. De halvtstens ribber går på de nederste 50 cm over til at være kvartstens; de har ingen overribber, men enkelte trinsten. Trappehuset er ikke i forbandt med tårnet. Trinene er 1841

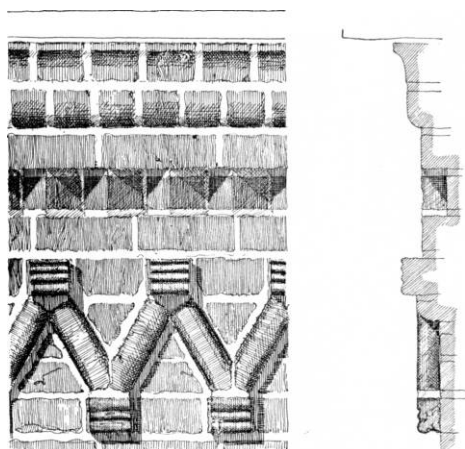

Fig. 5. Utterslev. Gesims på korets nordside.
1:5. Målt af Jens Sidenius 1942 (s. 533).

omsat med små, gule sten (syn), og loftet er tøndehvælv. Trappehusets ommurede, øvre del har båret årstallet 1714 i jerncifre⁷, nu er kun 4-tallet tilbage. Mellemstokværket har i sydsiden en fladbuet, falset glug. Klokkestokværket har til tre sider et fladrundbuet glamhul, der mod vest og syd er dobbeltfalset. Gesimsen dannes af tre små udkragninger. Vestre gavlfelt har fem spidsbuede højblændinger over et savskifte. I den midterste blænding sidder en lille fladbuet og en fladrundbuet glug, over blændingstoppen en firkantet blænding. De ommurede, lave gavlkamme sidder skævt

over blændingsdekorationen, fordi tagværket har sat sig mod syd. Tårnets østgavl er som vestgavlen, blot mangler den fladrundbuede glug, og topblændingen er cirkelformet. 1791 frygtede man, at tårnets sydvesthjørne skulle vælte ud, og en større reparation af hele tårnet blev krævet (syn). 1799 kaldtes kirken »den reparerede kirke«⁸. 1855 havde tårnet »tagsvaler« (kviste) mod nord og syd (syn).

1808 regnede det ned overalt i kirken gennem det bræddeklædte bjælkeloft, og 1814 besluttede man sig til at forny bjælkerne og give kirken det pudsede loft, som den endnu har (syn).

I det urolige år 1811, da »tårnet brugtes af krigsfolkene til udkig efter fjendtlige flåder« indsattes i nordsiden to fag nye vinduer (syn). Det har antagelig været små, rundbuede empirevinduer, der 1857 blev erstattet af de nuværende, der er anbragt i de gamle buer, men skåret en alen længere ned i muren (syn).

Tagværkerne. Apsisloftet er utilgængeligt. Kor, skib og våbenhus har nye tage med enkelte gamle tømmerstykker. På skibets vestgavl ses en lavere, hugget taglinie, i hvis nordre side der er pudset mod et egebrædt på 2,5 cm tykkelse. Toppen af taglinien ligger kun ca. 2 m over skibets langmure, hvilket er væsentlig lavere end korets tagryg, og taget kan derfor ikke have tilhørt bygningen, men må have forbindelse med en pulpituropbygning eller lignende. Over skibets nuværende tag ses på tårnmuren et spor af et stejlt, antagelig gotisk tag. Tårnets tagværk er af eg med spærsko på dobbelt murlægte, spærstiver, to hanebånd og store krydsbånd. I øst og vest findes kongestolper, der står på fyrrebjælker, med et stort kryds imellem.

Kirken står nu hvidkalket og hængt med vingetegl og har gulv af grå og gule lerfliser.

Fig. 6. Utterslev. Indre, set mod øst.

Aa. RI. 1941

INVENTAR

Alterbord, under apsisbuen, 187 cm fra apsisvæggen, muret af munkesten, 105 cm højt, 179 cm bredt og 56 cm dybt. Dækket af fyrretræspanel.

†*Alterklæder*. 1) Af rødt damask. 2) »Fiolenblåt«, helt forrådnet. Begge nævnt 1690⁹.

Altertavle (fig. 7) i høj-renaissance med malet årstal 1618. Foran storstykket, der består af et bredt og to meget smalle felter, står lire fremskudte joniserende søjler, af hvilke de inderste hviler på næsten fritstående postamenter med beslagværk og englehoveder, mens de ydre bæres af små konsoller. Af storfeltet er kun den udskårne, profilerede ramme bevaret. Postamentet har midt under storfeltet en kraftig englehovedkonsol; små vinger bærer sidefelterne. På rammestykkerne bag søjlerne sidder joniske halspilastre med beslagornamenterede skafter, der forneden er forlængede med vaseagtige balusterstykker hvilende to og to på et fælles hængesortiment. Storgesimsen har krumknægte med englehoveder, fem på forsiden og to for enderne. Topstykket har over et gennemløbende, profileret postament to arkadefelter med stærkt udsvejfede pilastre, der uden kapitæler bærer et bueslag med beslagværk og bosser og små opretstående volutter i hjørnerne. Tre hermer, en mandlig og

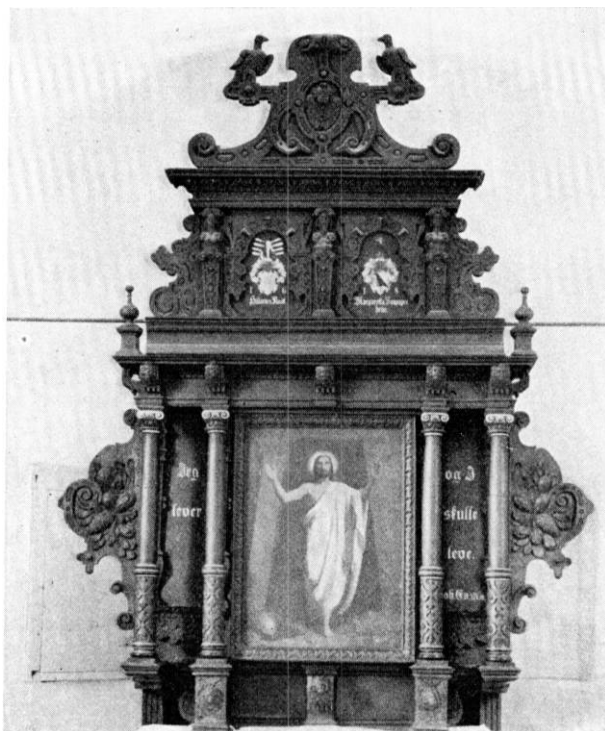

Fig. 7. Utterslev. Altertavle (s. 537).

E. Skov 1949

to kvindelige, med volutarme og puder på hovedet bærer en gennemløbende topgesims med tandsnit og æggestav, hvorover et stort topornament, der i midten har en kartouche med englehoved og på stærkt udtrukne flige to fugle. Storvinger med frugtklaser og topvinger med fladskåret beslagværk. Egetræet er bejdset og ferniseret med lidt guld på søjledetailler. I topfelterne to nu helt opmalede adelsvåben, hvorunder årstallet og navnene Hillarius Rudt og Margareta van Papenheim med fraktur. Tavlens bagside er klædt med fyrrebrædder; på hver side af en dør bag storfeltet er malet et salmevers med sort fraktur samt initialerne P. R. [Peter Rhode] 1774 (sml. epitafium s. 543).

I storfeltets ramme, der nu er trukket frem til søjlernes bagkant, er indsat et opstandelsesmaleri signeret A. Dorph 1883. Et *†maleri* (olie på lærred, fig. 8) fra slutningen af f700'rne forestillende Kristus i Gethsemane sad tidligere i altertavlen. Kristus er iført en lys rød kjortel og blåt slag, og en engel, som lægger hånden på hans skulder, er ligesom baggrundens tætte skyer holdt i gulliggrå toner. Maleriet gik tabt ved præstegårdens brand 1950.

I altertavlens midtfelt sad rimeligvis oprindelig det krucifiks, som 1628 erstattedes af en *†tavle* med de ti bud og indskriften: »Anno 1628 haffuer ærlige och welbyrdige Mand Borkartt Rud och Fru Helvigh Rosenkrantz giffuet

denne Taffle thill Ottersløff Kirke Gud thill Ehre, Mennisken thill Lerdomb och Kirken thill Sir«¹⁰. Tavlen fandtes endnu 1756 andet steds i kirken (præsteindb.).

Altersølv. Kalk (fig. 9) fra 1676, 21 cm høj, af usædvanlig smukt arbejde. Aftrappet fodplade og høj klokkeformet fod over en vulst med drevet og ciseleret rankeværk på prikket bund. Spinkel hals bestående af to indknebne skaftled med profilringe. Ægformet knop med pålagte støbte fantasihoveder og blomster. Bægerets nederste del har ligeledes pålagte ornamenter, tre englehoveder med brede kraver i et meget elegant renaissancebåndværk. Under fodpladen graveret indskrift med kursivversaler: »Helmut Otto Baron von Winterfeld. Helena Juliana Baronesse von Ulfsparren 1676«. Utydelige stempler på fodpladen. Bortset fra bægerets ornamenter er kalken forgyldt. Samtidig glat *disk* med graveret cirkelkors på randen. Midt under bunden indprikket årstal 1676. **Kalk* og *disk* fra o. 1350—1400 solgtes 1687 til Vindeby kirke (s. 523). Glat, oval *oblatæske* fra 1676. Under bunden graverede våben indrammet af palmegrene for Winterfeld og Ulfsparre samt årstallet. *Vinflaske* fra 1676, 16 cm høj, 11 cm i tværmål. Cylinderformet med profileret skruelåg og oval hængselhank. På siden graveret samme våben og årstal som på oblatæskan. I bunden to utydelige stempler.

Sygekalk, verdsligt granatæblebæger (fig. 10) fra 1646, 16 cm højt. Forgyldt. Smal fodplade hvorover en vulst med glatte bukler, skaft med indknebne led og knop som en halvbaluster, smykket med lange bukler. På to af bægerets bukler graveret to symmetriske skjolde, det ene med bomærke, et hjerte med tre blomster, det andet med Jesumonogram. På den glatte rand graveret versalindskrift: »Niels Nielsen, Kiesten Pedersdatter 1646«. Utydeligt stempel på fodpladen. *Disk* fra 1674. På randen graveret alliancevåben for familierne Steensen og Mormand og initialerne I. M. S. F. O. M. samt med fraktur: »Til Guds Ære. Det er mit Legemme«. Randens underside har med versaler indskriften: »Anno 1674 Gud lad mig forglemmf (!) ald Gienvordighed«.

Alterstager, i renaissance, fra o. 1600, 31 cm høje. Profileret fod. Skaft med kugleformet led under et slankt balusterled. Svagt profileret lydeskål. Nyere

O. N. 1948

Fig. 8. Utterslev. †Altartavlemaleri (s. 538).

O. N. 1948

Fig. 9. Utterslev. Alterkalk (s. 539).

lysetorn af jern. *Lyseslukker* fra o. 1850 med drejet skaft af poleret eg.

†*Messehageler*, den ene af rødt fløj, den anden »fiolenblå«, nævnt som gamle 1690⁹.

Døbefont, romansk, af granit. Firkantet plint med hjørnehoveder, hvorover en rundstav som overgang til en keglestubformet fod. Glat kumme. Tvm. 68 cm. Intet afløb. (Mackeprang: *Døbefonte* s. 120 f.).

Dåbsfad. Sydtysk arbejde fra o. 1575. I bunden en drevet hvirvelroset omgivet af to skriftringe, inderst minuskier, yderst majuskler. Randen helt glat. På undersiden en plade med graveret indskrift: »Afsleben og poleret til Ullerslev Kirke 1821«. På modsat side et symmetrisk bomærkeskjold med initialerne O. C. S. L. A. D. Tvm. 53,5 cm.

Kedel af messing, nederlandsk, fra o. 1625. Langs overkanten bort af mandelbukler og kredse af indstemplede cirkler. Rundet bund. Rærehank. Tvm. 25 cm. Stod tidligere i fonten, opbevarede 1948 i præstegården.

Dåbstavle, muligvis brudstykke af et panel. Foroven fæstnet to englehoveder i enkel sen-renaissance. Egetræsmalet med forgyldt frakturindskrift om dåbens kraft. Under bogstaverne skimtes samme tekst i andre typer. Ophængt ved døbefonten.

†*Korgitter* krævedes fjernet 1845 (syn).

Prædikestol (lig. 11) af lektorietyper fra første årti af 1600'erne svarende til Vindeby (s. 525) og antagelig også udført i Abel Schrøder den Ældres værksted. Som Vindebystolen har den fire evangelistfigurer i storfelterne, men frise-felter og buelhjørner er glatte, og arkadernes pålmede bosser er forsvundne. Yderst til hver side er der som i Vindeby ikke hermer, men joniske halspilastre, hvortil slutter sig to sidestykker med glatte felter og hver en kanneleret toskansk pilaster over postament. Under de fire hovedfag er der hængestykker med beslagværk og under hjørnerne englehoveder, nærmest væggen clog en stump af en bruskbarok drueklase, som oprindeligt har siddet midt under stolen i en bladkrans, som nu delvis skjules af en nyere rund bærestolpe.

Opgang gennem triumfmuren fra o. 1775. Samtidig himmel. På undersiden dobbelttroset i skævsessantet listeramme. Udvendig gesims af æggestav over tandsnit, indvendig en konsolliste. Under forkanten nyere udsavet nedhæng. Topstykkerne er forsvundet. Træværket står rensat, kun sidestykkernes flader og postamentfelterne er ådrede, de sidste med evangelistnavnene i forgyldt fraktur. På prædikestolen stod tidligere navnene Burchard Rudt og Hedevig Rosenkrantz samt årstallet 1628 (præsteindb. 1756). Burchard Rudt lod på det tidspunkt male en del skriftsteder vedrørende nadveren på prædikestolens bagside¹⁰. Stolen stod tidligere i korbuken, men flyttedes o. 1775 til skibets nordøsthjørne.

Fra *†lektoriepulpituret* stammer muligvis fire arkadefelter (fig. 12) af samme type som prædikestolens, men lavere og bredere og med trekantbosser i bukhjørnerne. Stafefering med guld, blå, rødt og brunt samt grøn lasur bevaret. I felterne samtidige naive malerier af Moses, Aron, Josva og Jakob på rød baggrund med skriftsted. De tre felter måler 72 x 64 cm, det fjerde er lidt lavere og smalere. Ophængt i tårnrummet.

Stolestader fra o. 1850 med glatte gavle.

Herskabsstole. På hver side af midtergangen en bruskbarok herskabsstol. De fire gavle har halspilastre med kanneleret skaft og bosseret bryst. I frise-felterne adelsnavne med reliefversaler, på mandssiden: »De Ruder« og »Paapenheim« og på kvindesiden: »Gyllensterne« og »Rosenkranser«. De nu forsvundne topstykker har indeholdt de tilsvarende våben (præsteindb. 1756). Dørene har bruskbarokke arkader over smalfelt med udtungede ender. Samtidige bukkehornsbeslag. Udsavede topstykker. Jævnaldrende endepaneller i øst med seks fyldinger i den nordre stol og tre i den søndre. Gesims med primitiv æggestav og tandsnitliste.

†*Skriftestol*, nævnt 1768¹¹.

†*Skab*, grønmalet, nævnt 1690⁹.

†*Pulpitur*, opsat o. 1756 (præsteindb.).

Orgel, nyt. †*Orgel* skænket 1819 af proprietær Bølle, Knuthenborg (syn).

†*Pengeblok*, blev 1771 opbrudt og bestjålet¹¹.

†*Klingpunge*. To tavlepunge af rødt damask nævnt 1690⁹.

Præsterække, se gravsten nr. 4, s. 544.

G. K. K. 1949

Fig. 10. Utterslev. Sygekalk 1646 (s. 539).

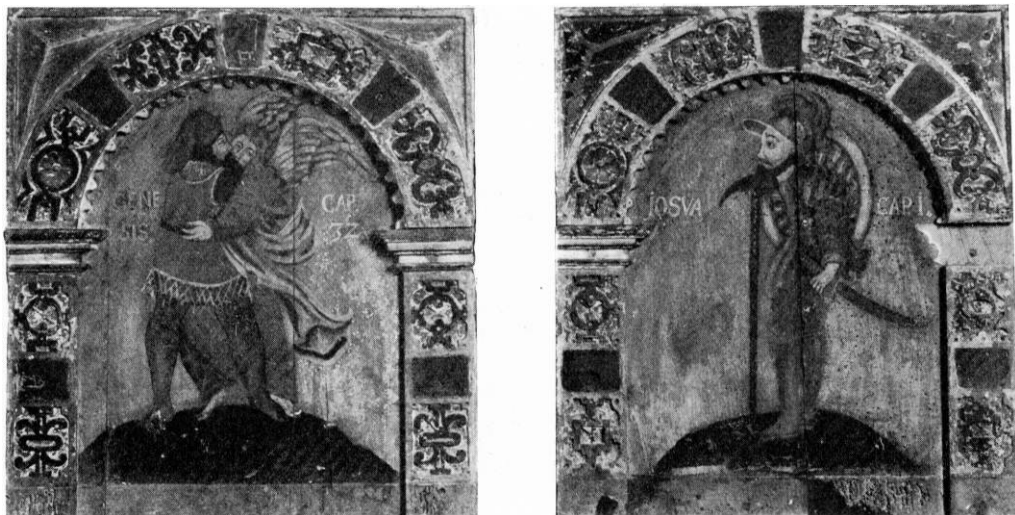
Fig. 11. Utterslev. Prædikestol (s. 540). O. N. 1948

Lysekrone i renaissance. Under hængeskuglen løvemaske med ring af to delfiner i munden. Øverst på stangen flakt, kronet ørn. 2 x 6 ~-formede lysearme, endende i roset. Nye lyseskåle. Mellem de to rækker arme seks s-formede prydbøjler med profilhoveder forneden. Østligst i skibet. En kopi er i nyere tid ophængt i vestenden.

Kirkeskib. Tremastet barkskib »Absalon«, nyt.

Klokker. 1) Fra 1574, med firlinjet versalindskrift mellem rammelinjer: »Si Deus pronobis quis contra nos. Surgite Vos mortui surgite wenite ad iudicium Dei. Her Per Espe Prest thil Solagre och Rebbinge anno D(omi)ni 1574« (»hvis Gud er med os, hvem kan da være mod os. Stå op, I døde, stå op og kom til Guds dom«), samt initialerne I. S. og N. P. omkring bomærker (kirkeværgerne?). På siden to bomærker med initialerne DN og NT samt Jesumonogram og et tredje bomærke. Glatte hanke. Tvm. 67 cm. Klokken, der er støbt til Solager kirke i Skåne, er antagelig kommet til Laaland ved en klokkeskat.

2) Støbt 1581 af Matthias Benninck i Lybæk. Øverst på halsen ørne og vingede kvindeoverkroppe i bort med frugtklaser. Derunder en tolinjet minuskelindskrift mellem profilbånd: »Der erentfeste Knudt Rudt arfgeseten tho Widbygard, Her Knudt Christensen Pastor tho Otterslof Karcke, Peter

Fig. 12. Utterslev. Arkadefelter fra $\dagger$ lektoriepulpitur (s. 541).

O. N. 1948

Schriffer, Laveritz Hansen, Peter Gammel, Andres Hansen, Hansen(!) Nielsen, Hinrick Khoninck, Hans Gammel, hebben Anno MDLXXXI uf bevel des gandtsen Karspels diisse Klocke laten geten to (L)ubeck bi Mattis Benninck« (»ærlig og velbyrdig mand Knud Rud til arvesædet Vedbygaard, hr. Knud Christensen, præst til Utterslev kirke o. s. v., har i året 1581 på hele sognets befaling ladet denne klokke støbe i Lybæk hos Mattis Benninck«.) På siden af klokken et symmetrisk skjold med Knud Ruds våben. Hanke med langskæggede mandehoveder og tovstave mellem akantusranker. Tvm. 108 cm.

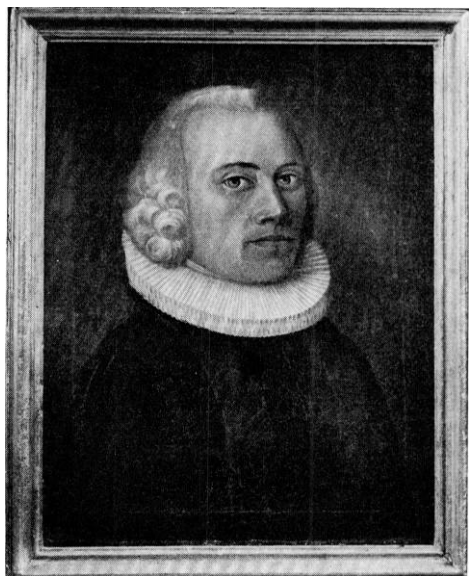
$\dagger$ Klokke på fire skippund (640 kg) afleveredes ved klokkeskatten 1528.

GRAVMINDER

Epitafium (fig. 13) o. 1800. Topografen provst Peter Rhode, født i Kolding 1734, hjælpepræst i Stepping 1760 og Halsted 1764, sognepræst i Utterslev 1767 og året efter gift med Johanne Kaalund. Død 19. sept.¹² 1793. Et brystbillede af provsten i ornat og med hvid paryk malet på lærred er i profilramme indsat som midtfelt i en større trætavle, ligeledes i profilramme, der atter omgives af en nyere udsavet ramme malet med en blågrøn rokokkoimitation. Nyere malet latinsk versalindskrift med guld og forneden religiøst vers med fraktur og årstallet 1784. På skibets nordvæg¹³.

$\dagger$ *Epitafier*. 1) Trætavle over sognepræst Hans Henrichsen Tornov, død 1603¹⁴.

2) Maleri af sognepræst Lars Erichsen Pontoppidan, død 1652¹⁴, på nordre mur i kirken (præsteindb. 1756).

Pacht & Crone

Fig. 13. Utterslev. Epitafiemaleri af provst Peter Rhode, død 1793 (s. 543).

Gravsten. 1) 1630. Niels Jensen Nykøbing, sognepræst i 23 år, død 29. dec. 1625 i sit alders 57. år, og hans lille datter Sine Nielsdatter (Sinna Nicolai), død 8. sept. 1628, 3 år gammel. Rødlig, ølandsk kaksten, ca. 192 x ca. 92 cm. Indskrift på latin med fordybede versaler. Øverst på stenen et opstandelsesrelief i arkade med sidevinger, der foroven ender i ørnehoveder, hvorefter det ene i næbbet holder to korslagte dødningsben, det andet to spader. I hjørnerne cirkler med evangelistsymbolerne. Længs randen sekundær latinsk gravskrift med reliefversaler over Christian Knudsen, sognepræst i 22 år, død 1674, 48 år gammel, og hustru Anna Jensdatter, som efter 17 års enkestand døde 1690, 61 gammel. Indskriften fra 1692

skyldes de afdødes svigersøn, Christian Knudsens efterfølger hr. Mauritius Ruchrad. I korets nordvæg.

2) O. 1632. Over sognepræst Troels Nielsen, død 22. febr. 1632. Grå, ølandsk kalksten, 191x112 cm. Delvis udslidt latinsk indskrift med reliefversaler. Foroven cirkel med Frelseren velsignende jordkuglen. Under skriften en oval med timeglas og kranium. Hjørnecirkler med skrivende evangelister. Forneden sekundær latinsk gravskrift med reliefversaler fra 1692 over Anna Hammer, som døde 2. juni 1691 i sin tolvte barselseng efterladende sin ægtefælle sognepræst Mauritius Rugerød og seks børn. Længs randen gravskrift over pastor Mauritius Ruchrad, død 17•. I korets sydvæg.

3) O. 1644 (?). Fragment af granitsten med grove, fordybede versaler. Kun enkelte ord samt årstallet 1644 kan læses. Ved våbenhuset.

4) 1683. Over fem sognepræster ved kirken: Hans Tornov, død 1603, Niels Jensøn, død 1625, Troels Nielsøn, død 1632, Lauris Eriksøn, død 1652, og Christen Knudsen, død 1674. Mindestenen er opsat 1683 af pastor Maurits Theophili Rucrad, født i Søgaard 1642, den første sognepræst, som blev kaldet af baron Winterfeld, og hustru Anne Christensdaater Hammers, født her i præstegården 1655. Rød, ølandsk kalksten, 135 x 82 cm, med reliefversaler, der bærer rest af forgyldning. Ovalt skriftfelt i ramme af laurbærblade; i hjørnerne basunblæsende engle, som retter deres instrumenter ind mod stenens midte, hvor der er udhugget et kranium. Indmuret i korets nordvæg.

5) O. 1687. Fire af pastor Mauritius Rukrads børn, Christian, død 1680, Anna-Maria, død 1681, Anna-Sophia, død 1684, og Christian, død 1685. Stenen lagt af faderen. Grå kalksten, 48 x 48 cm. Latinsk indskrift med reliefversaler, samt en malet tilføjelse, hvoraf kun året 1687 kan læses. Bogstaverne bærer spor af forgyldning på sort grund. Indmuret i korets sydvæg.

KILDER OG HENVISNINGER

Provstebrotokeol 1685—1829; synsprotokeoller for nørre herred 1829—48 og for vestre provsti 1849—61 (provstearkivet, LA). — Jordebøger, Herredsbøger m. m. 1568—1717, div. år; Dokumenter og Breve for hele Stiftet 1579—1762, div. år (stiftøvrighedsarkivet, LA). — Udskrift af biskop Blochs visitatsbog for Fyns stift 1786—1803 (stiftøvrighedsarkivet, LA). — Museumsindberetninger af J. Magnus-Petersen og C. Engelhardt 1876, Johs. Mallings 1917, Aa. Roussell 1941 og C. A. Jensen og O. Norn 1948.

S.Abildgaard: Notesbog I. 1756. S. 62 (NM).

¹ Suhms Saml. II, 2, 59. ² Fortegnelse og diverse Dokumenter vedkommende Kirker og Sognekald, 1666 (RA). ³ Kronens Skøder III, 56. ⁴ Fortegnelse over Kirker og deres Ejere, 1809 (RA). ⁵ Rhode I, 199. ⁶ Haugner s. 185. ⁷ Haugner s. 179. ⁸ Biskop Blochs visitatsbog. ⁹ Jordebøger, Herredsbøger m. m. ¹⁰ Dok. og Akter vedk. diverse Retssager, Nr. 127 (RA). ¹¹ J. Friis: Laaland-Falster I, 609. ¹² Iflg. kirkebogen døde han 19. aug.; Haugner s. 189. ¹³ Danske malede Portrætter IX, 228. ¹⁴ Rhode I, 189.

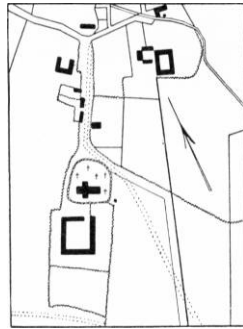

Fig. 14. Utterslev 1790—91.